

Contributions to capital and loans from shareholders in terms of commercial law, accounting and tax legislation in Slovakia

Miroslava Vašeková¹

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: miroslava.vasekova@euba.sk

Abstract: *All business entities need to their business resources to cover respectively ensuring their business activities. The basic criteria for division of sources from an accounting perspective is ownership, and according to this criteria are known own and foreign resources. Own capital (equity) is recorded in the accounting class 4 - Capital accounts and long-term liabilities, and own capital for accounting purposes is subdivided into share capital, capital funds, funds from profit, differences from revaluation, retained earnings/losses from previous years and profit or loss in approval. If the company does not have sufficient own capital, it can use a wide range of financing from foreign sources, where one option is also providing funds in the form of loans from the partners. Through the year 2015, were received of several amendments, some of them have entered into force during the year 2015 and some then from January 1st, 2016. Those new rules may for some group of businesses cause problems in ensuring their normal business. In this article we will focus to the part of own capital called deposits, and to loans from shareholders in the context of a commercial, accounting and tax law in Slovakia.*

Keywords: capital funds, contributions to capital, loan from shareholders (partners),

JEL codes: M41, K22, K34

1 Úvod

Každá obchodná spoločnosť potrebuje na svoju podnikateľskú činnosť zdroje na krytie resp. zabezpečenie svojich podnikateľských aktivít. Základné kritérium členenia zdrojov krytia z účtovného hľadiska je vlastníctvo, na základe ktorého zdroje členíme na vlastné a cudzie. O vlastných zdrojoch (vlastnom imaní) sa účtuje v účtovej triede 4-Kapitálové účty a dlhodobé záväzky, pričom vlastné imanie z účtovného hľadiska ďalej členíme na základné imanie, kapitálové fondy, fondy tvorené zo zisku, oceňovacie rozdiely, prevedené výsledky hospodárenia a výsledok hospodárenia v schvaľovaní. Z hľadiska formy môže ísť napr. pri základnom imaní o peňažné ale aj nepeňažné vklady spoločníkov (Ondrušová L., 2014). V prípade, že spoločnosť nemá k dispozícii dostatok vlastných zdrojov, môže využiť širokú ponuku nástrojov, ktoré zabezpečia financovanie jej podnikania z cudzích zdrojov. Jednou z možností financovania cudzími zdrojmi je napr. poskytnutie peňažných prostriedkov vo forme pôžičky od spoločníka.

Bežnou praxou, hlavne v obchodných spoločnostiach zaradených podľa veľkostných kritérií do skupiny mikro či malé účtovné jednotky, bolo zabezpečenie peňažných prostriedkov hotovostnými pôžičkami od majiteľov resp. konateľov, prípadne dodatočnými vkladmi vlastných dočasne voľných peňažných prostriedkov do spoločnosti za účelom krátkodobého preklenutia zlej finančnej situácie, či zabezpečenia dostatočného objemu peňažných prostriedkov za účelom nečakanej investície a pod. Tieto spôsoby zabezpečenia finančných prostriedkov nepredstavovali v minulosti žiadne väčšie administratívne ani legislatívne komplikácie. V priebehu roka 2015 však bolo prijatých niekoľko noviel, z ktorých niektoré nadobudli účinnosť už počas roka 2015 a potom následne k 1. januáru 2016, a ktoré môžu určitej skupine podnikateľských subjektov spôsobiť problémy pri zabezpečení ich bežnej činnosti, nakoľko obsahujú ustanovenia, ktoré značne obmedzia možnosti napr. pri prijímaní hotovostných pôžičiek.

V príspevku sa budeme venovať tej časti vlastného imania, ktorou sú vklady spoločníkov mimo základného imania a pôžičkám od spoločníkov v kontexte obchodného, účtovného a daňového práva v podmienkach Slovenskej republiky.

2 Vklady spoločníkov do vlastného imania – kapitálové fondy

V ostatných rokoch sme zaznamenali niekoľko polemík na tému vkladov do vlastného imania a kapitálových fondov. Základný problém je pravdepodobne v terminológii, keďže Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) kapitálové fondy nedefinuje vôbec, aj keď je považovaný za východiskovú právnu normu upravujúcu existenciu obchodných spoločností v podmienkach Slovenskej republiky. Na druhej strane z účtovného hľadiska v zmysle Postupov PU (2016), je v § 59 ods. 6 stanovené, čo sa ako kapitálový fond účtuje, a to nasledovne: „Na účte 413 – Ostatné kapitálové fondy sa účtujú ostatné peňažné kapitálové vklady aj nepeňažné kapitálové vklady, ktoré pri ich vytvorení nezvyšujú základné imanie účtovnej jednotky a nie je pre ne v predchádzajúcich účtoch tejto účtovnej skupiny samostatný syntetický účet. V prospech účtu sa účtuje najmä bezodplatne prijatý majetok od spoločníkov, členské podiely v družstvách na družstevnú bytovú výstavbu.“ Z takéhoto vymedzenia, by bolo možné dedukovať, že v prípade peňažného aj nepeňažného vkladu, ktoré vkladateľ (t. j. majiteľ, spoločník) neurčil ako vklad do základného imania, bude vytvorený iný vlastný zdroj krytia, a v zmysle vyššie uvedeného to bude ostatný kapitálový fond. A práve tu prichádza k značne rozdielnemu výkladu uvedených právnych noriem, čo len potvrdzuje verejná odborná diskusia, ktorá vo väčšej či menšej intenzite prebieha už niekoľko rokov. Ako príklad uvádzame sériu článkov od autorov R. Farkaš a J. Čarnogurský, ktorí argumentujú a vysvetľujú svoj pohľad na problematiku ostatných kapitálových fondov (vkladov), pričom dospeli k diametrálne odlišným záverom:

A) ostatné kapitálové fondy sa môžu vytvoriť aj vkladom, a môžu sa aj použiť, napr. na zvýšenie základného imania, na úhradu straty, a môžu byť aj naspäť vyplatené spoločníkom (Farkaš R., 2013),

B) podľa Obchodného zákonníka základné imanie spoločnosti je peňažné vyjadrenie súhrnu peňažných a nepeňažných vkladov všetkých spoločníkov do spoločnosti (§ 58 ods. 1), pričom vklad spoločníka je vymedzený ako súhrn peňažných prostriedkov a iných peniazmi ocenených hodnôt, ktoré spoločník vkladá do spoločnosti a podieľa sa nimi na výsledku podnikania spoločnosti (§ 59 ods. 1). Na základe týchto definícií bol následne odvodený záver, že spoločník obchodnej spoločnosti nemôže vytvoriť vkladom žiadne kapitálové fondy, ani iné fondy tvoriace vlastné imanie nad rámec základného imania. Ďalším protichodným záverom je odpoveď na otázku možnosti použitia ostatných kapitálových fondov na zvýšenie základného imania. Podľa autora ostatné kapitálové fondy vytvorené v súlade so zákonom predstavujú majetok spoločnosti, a keďže zvýšenie základného imania môžu urobiť majitelia (akcionári, spoločníci) len zo svojho majetku, nie je možné základné imanie zvýšiť z ostatných kapitálových vkladov. (Čarnogurský J., 2013).

Ak zoberieme do úvahy vyššie uvedené skutočnosti z hľadiska obchodného práva v prípade spoločnosti s viacerými majiteľmi (spoločníkmi, akcionármi), by mohla nastať situácia, že dodatočný vklad jedného z nich, bude následne predmetom rozhodovania valného zhromaždenia pri vyplatení predmetných peňažných prostriedkov zo spoločnosti vo forme podielov na zisku, kedy by už mohol nastať problém, ak by sa majitelia nedohodli a trvali na vyplatení podielu v zmysle spoločenskej zmluvy, t.j. napr. rovným dielom. S výplatom podielov na zisku síce nie sú v súčasnosti spojené ďalšie daňové povinnosti, ale podiely na zisku (dividendy) vstupujú do vymeriavacieho základu zdravotného poistenia, čo predstavuje ďalšie dodatočné výdavky vo forme odvodov na zdravotné poistenie. V ostatných dňoch bola v médiách predstavená pripravovaná novela zákona o dani z príjmov, ktorá dokonca obsahuje návrh na znovuzavedenie dane z dividend vo výške 15 % s plánovanou účinnosťou od 1. januára 2018, čo v konečnom

dôsledku bude predstavovať ešte vyššie zaťaženie prijímateľov dividend, ako sú súčasné odvody na zdravotné poistenie, ktoré sa odvádzajú vo výške 14 % pričom vymeriavací základ má stanovené aj maximum, ktoré vo verzii zdanenia dividend zrážkovou daňou v návrhu stanovené nebolo.

1. januára 2016 navyše nadobudlo účinnosť ustanovenie Obchodného zákonníka o zákaze vrátenia vkladu (§ 67j). Pričom za vrátenie vkladu sa považuje aj plnenie bez primeraného protiplnenia, poskytnuté spoločnosťou na základe právneho úkonu dojednaného so spoločníkom alebo v jeho prospech, bez ohľadu na formu dojednaní alebo platnosť. Pri posudzovaní primeranosti protiplnenia je potrebné zohľadniť najmä schopnosť druhej strany ho poskytnúť, obvyklú cenu na trhu, ako aj cenu, za ktorú spoločnosť obvykle poskytuje obdobné plnenia v bežnom obchodnom styku s inými osobami. To platí rovnako pre plnenie spoločnosti poskytnuté z dôvodu ručenia, prístúpenia k záväzku, záložného práva, či inej zábezpeky poskytnutej spoločnosťou na zabezpečenie záväzkov spoločníka alebo v jeho prospech. Obchodný zákonník špecifikuje aj okruh osôb, ktoré pre tento účel považuje tiež za spoločníkov, a to bývalých spoločníkov, ak k vráteniu vkladu došlo v lehote dvoch rokov, odkedy prestali byť spoločníkmi spoločnosti, alebo osoby, ktorá sa stali spoločníkmi spoločnosti v lehote dvoch rokov od vrátenia vkladu.

Za plnenie poskytnuté v prospech spoločníka, sa považuje plnenie ak je poskytnuté:

- a) tomu, kto má priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 5 % na základnom imaní spoločníka alebo hlasovacích právach v spoločníkovi alebo má možnosť uplatňovať vplyv na riadenie spoločníka, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu,
- b) blízkej osobe spoločníka,
- c) osobe konajúcej na účet spoločníka.

3 Pôžičky od spoločníkov a od vybraného okruhu osôb

Najčastejšie používaným spôsobom, ako zabezpečiť dostatok peňažných prostriedkov v pokladnici za účelom hotovostných nákupov či iných výdavkov obchodných spoločností, v ktorých sa z rôznych dôvodov nerealizujú výbery peňažných prostriedkov z bankových účtov na doplnenie hotovosti v pokladnici alebo nemajú možnosť inkasovať svoje pohľadávky resp. tržby v hotovosti a pod., boli (aspoň do konca apríla 2015) hotovostné pôžičky od majiteľov. Novela Obchodného zákonníka, ktorá nadobudla účinnosť 29. apríla 2015, tento spôsob dopĺňania pokladničnej hotovosti značne obmedzila. V zmysle nového znenia § 121 ods. 2 môže spoločník poskytnúť spoločnosti úver alebo obdobné plnenie, ktoré mu hospodársky zodpovedá len ak ho poskytne inak ako finančnými prostriedkami v hotovosti. Obmedzenie o prijímaní hotovostných úverov sa ešte sprísnilo tým, že od 1. januára 2016 sa okruh osôb, od ktorých nie je možné prijať hotovostnú pôžičku rozšíril o osoby, ktorými sú (§ 67c ods. 2):

- a) člen štatutárneho orgánu, zamestnancom v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu, prokuristom, vedúcim organizačnej zložky podniku, členom dozornej rady,
- b) ten, kto má priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 5% na základnom imaní spoločnosti alebo hlasovacích právach v spoločnosti alebo má možnosť uplatňovať vplyv na riadenie spoločnosti, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu,
- c) tichý spoločník,
- d) osoba blízka osobám podľa písm. a), b) alebo c),
- e) osoba konajúca na účet osôb podľa písm. a), b) alebo c).

V období do 29. apríla 2015, síce tiež platilo obmedzenie prijímania hotovostných pôžičiek, ktoré vyplývalo zo zákona č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti v znení neskorších predpisov, ale v zmysle tohto zákona išlo o obmedzenie resp. limit výšky požičaných prostriedkov na 5 000,00 eur ročne, čo znamená, že pôžičku do uvedenej sumy mohol požičať svojej spoločnosti aj jej majiteľ. Z uvedeného vyplýva, že

momentálne platná právna úprava umožňuje obchodnej spoločnosti prijať pôžičku v hotovosti len od osoby, ktorá je od nej úplne nezávislá a aj to len v maximálnej výške 5 000,00 eur.

Tabuľka 1 Vybrané účtovné súvzťažnosti

P. č.	Účtovný prípad (doklad)	Suma (EUR)	MD / D do 29.04.2015	MD / D od 01.01.2016
1.	Pôžička od spoločníka prijatá v hotovosti (PPD)	1 000,00	211 / 365	X
2.	Pôžička od spoločníka prijatá na bankový účet (VBU)	8 000,00	221 / 365	221 / 365
3.	Pôžička od nezávislej tretej osoby v hotovosti (PPD)	1 000,00	211 / 249	211 / 249
4.	Pôžička od zamestnanca bez riadiacej pozície v hotovosti (PPD)	100,00	211 / 333	211 / 333
5.	Pôžička od konateľa-zamestnanca prijatá v hotovosti (PPD)	2 000,00	211 / 333	X
6.	Pôžička od konateľa-zamestnanca prijatá na bankový účet (VBU)	9 000,00	221 / 333	221 / 333
7.	Pôžička od tichého spoločníka v hotovosti (PPD)	5 000,00	211 / 379	X
8.	Pôžička od tichého spoločníka prijatá na bankový účet (VBU)	9 000,00	221 / 379	221 / 379

Zdroj: vlastné spracovanie

Ďalší faktor, ktorý je potrebné pri pôžičkách brať do úvahy je úrok. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov v § 658 ods. 1 stanovuje, že pri peňažnej pôžičke možno dohodnúť úroky, a práve táto možnosť v prípade spoločníkov resp. ostatných osôb, ktoré daňová terminológia označuje ako závislé osoby, môže predstavovať problém a to tak na strane dlžníka (obchodnej spoločnosti) ako aj na strane veriteľa (spoločníka). V roku 2015 nadobudlo účinnosť nové ustanovenie zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), ktoré zaviedlo pravidlá nízkej kapitalizácie (§ 21a). Tieto pravidlá obmedzujú výšku daňovo uznateľných nákladov z titulu úrokov z úverov a pôžičiek a súvisiacich nákladov na prijaté úvery a pôžičky v prípade, že veriteľ a dlžník sú závislé osoby. V prípade poskytnutia pôžičky majiteľovi do spoločnosti, v ktorej má majetkový podiel, určite ide o vzťah závislosti medzi veriteľom a dlžníkom. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že závislé osoby definované daňovou legislatívou nie sú vymedzené rovnako ako okruh osôb, od ktorých nie je možné prijať hotovostnú pôžičku v zmysle Obchodného zákonníka.

Závislou osobou podľa zákona o dani z príjmov (§ 2 písm. n), o), p)) je:

1. osoba blízka t. j. príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu,
2. osoba s ekonomickým alebo personálnym prepojením, ktorým sa rozumie účasť osoby na majetku, kontrole alebo vedení inej osoby alebo vzájomný vzťah medzi osobami, ktoré sú pod kontrolou alebo vedením tej istej osoby alebo v ktorých má táto osoba priamy alebo nepriamy majetkový podiel,
3. osoba s iným prepojením, ktorým sa rozumie obchodný vzťah vytvorený predovšetkým na účel zníženia základu dane alebo zvýšenia daňovej straty.

V prípade úrokov z pôžičiek, ktoré nie sú poskytnuté medzi závislými osobami sa pravidlá nízkej kapitalizácie neuplatňujú, čo znamená, že v týchto prípadoch výška nákladu z titulu úroku pri výpočte základu dane dlžníka obmedzená nie je.

V súvislosti s úročením pôžičiek od spoločníkov je ešte potrebné pamätať na pravidlá transferového oceňovania. V roku 2015 v rámci rozsiahlej novely zákona o dani z príjmov, bola platnosť pravidiel transferového oceňovania pre zahraničné závislé osoby prenesená aj na tuzemské závislé osoby, a to tak na právnické ako aj na fyzické osoby. Tým vznikla veľkému počtu účtovných jednotiek ďalšia povinnosť, ktorú dovtedy nemali, keďže neboli resp. ani nie sú v závislom vzťahu so žiadnou zahraničnou osobou. Úročenie pôžičiek od spoločníkov predstavuje vznik nákladov u dlžníka, preto v zmysle platnej právnej úpravy je povinný zohľadniť pravidlá a princípy transferového oceňovania pri vyčíslení základu dane z príjmov.

4 Záver

Obchodné spoločnosti sa môžu v rámci svojej podnikateľskej činnosti dostať do situácie, že na kratšie či dlhšie obdobie potrebujú ďalšie finančné zdroje na zabezpečenie svojej podnikateľskej činnosti. Túto situáciu majitelia či manažéri v minulosti často riešili dodatočnými vkladmi do spoločnosti, ktorými ale nezvyšovali základné imanie spoločnosti alebo krátkodobou pôžičkou, pričom takto poskytnuté peňažné prostriedky si následne, po pominutí dôvodov na dodatočný vklad resp. pôžičku, zo spoločnosti vyplatili. Od roku 2016 nadobudlo účinnosť niekoľko nových ustanovení Obchodného zákonníka, ktoré takéto bezproblémové „dotovanie“ vlastnej spoločnosti značne obmedzujú dokonca až znemožňujú a to napr. zákaz prijatia pôžičiek v hotovosti od vybraného okruhu osôb alebo zákaz vrátenia vkladu. Aj napriek tomu, že v samotnom texte nového ustanovenia o zákaze vrátenia vkladu (§67j) nie je uvedené, že zákaz vrátenia vkladov sa vzťahuje len na vklady v spoločnosti v kríze, podľa nášho názoru ako aj názoru odbornej verejnosti, považujeme nové ustanovenie za relevantné len pre spoločnosti v kríze, keďže príslušné nové ustanovenie Obchodného zákonníka sa nachádza v časti zákona, ktorá je označená „Kríza“. Spoločnosť je v kríze, ak je v úpadku alebo jej úpadosť hrozí, čo je situácia, kedy pomer jej vlastného imania a záväzkov je menej ako 8 ku 10 (Obchodný zákonník, § 67a)). Členeniu vlastného imania, tak ako ho v súčasnosti vymedzujú Postupy PU, 2016. v § 58 písm. a) predchádzal určitý vývoj, napríklad v období podnikového počtovníctva (1946 – 1951) sa vlastný kapitál skladal zo základného kapitálu, z rezervného fondu a zo zisku bežného obdobia (Mateášová M., 2014), a vývoj v oblasti právnej úpravy účtovníctva stále pokračuje, preto nie je vylúčené, že v budúcnosti môže dôjsť k ďalším úpravám resp. spresneniam, čo sa týka obsahového vymedzenia jednotlivých zložiek vlastného imania tak, aby sa stierali rozdiely medzi jeho poňatím z účtovného a obchodno-právneho hľadiska.

Príslušnosť ku grantu

Tento príspevok bol spracovaný ako jeden z výstupov riešenia projektu Vedeckej grantovej agentúry MŠVVaŠ SR a SAV č. V-14-035-00 (2014 – 2016) „Význam oceňovania transakcií medzi závislými osobami a ich vplyv na výsledok hospodárenia účtovnej jednotky“.

Literatúra a citované zdroje

Mateášová, M. (2014). Právna úprava a poňatie vlastného imania. In: *Účtovníctvo a audítorstvo v procese svetovej harmonizácie : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie : Bratislava - hotel West - Kamzík , 3. - 5. septembra 2013*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2014. - ISBN 978-80-225-3821-3. - s. 82-85.

Ondrušová, L. (2014). Peňažné a nepeňažné vklady spoločníkov do základného imania. In: *Podvojný účtovníctvo v teórii a praxi : zborník vedeckých prác z medzinárodnej konferencie, 5. jún 2014, Nitra.2014*. ISBN 978-80-552-1221-0. - CD-ROM s. 81-84.

Farkaš, R. (2013). Ostatné kapitálové fondy (účet 413). In: *Dane a účtovníctvo v praxi, vydanie 1/2013*. ISSN 1335-7034.

Čarnoqurský, J. (2013). Ad: Ostatné kapitálové fondy (účet 413). In: *Dane a účtovníctvo v praxi, vydanie 3/2013*. ISSN 1335-7034.

Postupy PU (2016). Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.